

การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง
เพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำของทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง *
BUDDHADHAMMA APPLICATION FOR PROMOTING SELF BEHAVIOR
OF INMATES FOR REDUCING REDUCING RECIDIVISM OF SPECIAL
CENTRAL CORRECTION INSTITUTION

เกรียงศักดิ์ ผิวเกลี้ยง, ชญาดา เข้มเพชร, ธิติวุฒิ หมั่นมี

Kriangsak Peawkliang, Chayada Khemphetch, Thitiwut Manmee

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: kn300526@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎี โอตตปปะกับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง และ 3. นำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง ดำเนินการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถาม สุ่มกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง จำนวน 370 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง พบว่าการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) จำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างพลังงานเชิงบวก ในด้านดี ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา คือ ด้านการปรับทัศนคติด้านความคิด ($\bar{X} = 4.88$) ด้านการทำงานสาธารณประโยชน์เพื่อขัดเกลาพฤติกรรมนิสัย ($\bar{X} = 4.83$) 2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างต่ำมาก ($r = .079^{**}$) ด้านทฤษฎี คือ การละอาย

* Received August 22, 2025; Revised October 3, 2025; Accepted October 8, 2025

แก่บาป โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงลบ ในทิศทางตรงกันข้าม ในระดับค่อนข้างสูง ($r = -.132^{**}$) ด้านโอตตปปะ คือ การเกรงกลัวต่อบาป โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก ($r = .061$) และ 3. แนวทางการพัฒนาและระดับความคิดเห็นทางการประยุกต์หลักพุทธธรรม ส่งเสริมการปฏิบัติตนของทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ให้ความสำคัญในการฝึกอบรมให้ความรู้กับผู้ต้องขัง มีการจัดกิจกรรมหลาย ๆ ด้านเน้นหลักพุทธธรรม เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ขัดเกลาพฤติกรรมและกลับตัวหลังออกจากทัณฑสถานไม่กระทำผิดซ้ำ

คำสำคัญ: หลักพุทธธรรม; การส่งเสริมการปฏิบัติตน; การกระทำความผิดซ้ำ

Abstract

This research article aims to: 1. To study the level of behavioral rehabilitation promotion among inmates in the Central Correctional Institution for Drug Addicts in order to reduce recidivism; 2. To examine the relationship between the Buddhist principles of Hiri (sense of moral shame) and Ottappa (fear of wrongdoing) and the promotion of inmates' behavioral rehabilitation; and 3. To propose applications of Buddhist principles in promoting behavioral rehabilitation among inmates. This study employed a mixed-methods research design. The quantitative component utilized questionnaires as the primary data collection tool, surveying a sample of 370 inmates from the Central Correctional Institution for Drug Addicts. Data analysis involved frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as t-test and one-way ANOVA. For the qualitative component, in-depth interviews were conducted with 9 key informants. The data were analyzed using descriptive content analysis.

Findings were as follows: 1. The overall level of behavioral rehabilitation promotion among inmates was found to be at the highest level ($\bar{X} = 4.88$). When broken down by aspect, the highest mean score was in the area of generating positive energy and mindset ($\bar{X} = 4.92$), followed by cognitive attitude adjustment ($\bar{X} = 4.88$), and engagement in public service work for behavioral refinement ($\bar{X} = 4.83$). 2. Regarding the relationship between Buddhist principles and behavioral rehabilitation promotion, the

results showed a very low positive overall correlation ($r = .079^{**}$). The Hiri principle (moral shame) had a moderately strong negative correlation ($r = -0.132^{**}$), whereas the Ottappa principle (fear of wrongdoing) showed a very low positive correlation ($r = .061$), and 3. For the development guidelines and levels of opinion on the application of Buddhist principles, the findings highlighted the importance of training and educating inmates. A variety of activities integrating Buddhist teachings were organized, aiming to refine inmates' behavior and support their reintegration into society without repeating offenses after release.

Keywords: Buddhadhamma; Promoting Self Behavior; Reducing Recidivism

บทนำ

การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลางมีจำนวนเพิ่มขึ้นตามลำดับอาจเกี่ยวเนื่องจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยีและประชากร มีแนวโน้มขยายตัวและปรับตัวเพิ่มมากขึ้น ประชาชนจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันตามสภาวะเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ สิ่งที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือครอบครัว เนื่องจากครอบครัวเป็นพื้นฐานหลักที่สำคัญ และยังเป็นจุดเริ่มต้นของสังคม หากครอบครัวได้รับการเลี้ยงดู ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรมเป็นอย่างดีก็จะส่งผลทำให้บุคคลดังกล่าวเป็นผู้ที่คิดดี ประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง หากไม่ได้รับการปลูกฝังก็จะทำให้ขาดคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม ยังส่งผลกระทบต่อสังคมก่อให้เกิดปัญหา เช่น ปัญหาอาชญากรรม อาชญากร การลักขโมย การทุจริตและการประพฤตินิষอบ เป็นต้น ทำให้เกิดปัญหาและภัยทางสังคมตามมานานับการจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจไทยที่มีความเสี่ยงและข้อจำกัดในด้านเศรษฐกิจ ขยายตัวต่ำกว่าที่คาดการณ์ไว้ อาจส่งผลและมีความเสี่ยงที่เกิดจากปัญหาภัยแล้ง ผลผลิตภาคเกษตร และความเสี่ยงจากความผันผวนของระบบเศรษฐกิจการเงินโลก (กองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค, 2567)

ประชาชนจึงต้องปรับตัว ประชาชนทั่วไปที่มีต้นทุนไม่มากก็อาจจะหาทางแก้ด้วยการจำหน่ายยาเสพติด ซึ่งเป็นปัญหาไม่สามารถแก้ปัญหาหรือลดจำนวนน้อยลงได้ การจำหน่ายและเสพยาเสพติดยังคงทวีความรุนแรงและแพร่ระบาดมากขึ้น จากสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ ตามคดีพระราชบัญญัติยาเสพติดทั่วประเทศ ณ วันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2567 มีผู้ต้องขังทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 210,851 คน (กรมราชทัณฑ์, 2568) ผู้ต้องขังมีจำนวนมากขึ้นตามลำดับ ทางรัฐบาลจึงต้องเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหา เพื่อบำบัด

ฟื้นฟูบุคคล เพื่อให้กลับมาเป็นปกติและไกลจากยาเสพติด ทำการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพ แก้ไขพัฒนาพฤติกรรมของผู้ต้องขังตามเป้าและนโยบายของกรมราชทัณฑ์ (กรมราชทัณฑ์, 2567) ไม่ให้ผู้ต้องขังกระทำความผิดและวนกลับมาดำเนินคดีอีก การที่ไม่ให้ผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำอีก เรียกว่า การกระทำผิดซ้ำซ้อน หมายถึง การกระทำผิดเพิ่มเติมขึ้นอีก หลังจากผู้กระทำความผิดถูกจับกุมและถูกลงโทษแล้ว (สมบูรณ์ เตชะวงศ์, 2545)

ประชากรไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 92.52 การนำหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนามายึดถือ และปฏิบัติสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนาด้านความคิด ทักษะคติ และทำให้จิตใจสงบ ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกันเป็นปกติสุข โดยเฉพาะหลักพุทธธรรม เรื่อง หิริ โอตตปปะ 1. หิริ คือ ความละอายแก่ใจในขณะกำลังจะทำชั่ว ทั้งทางกาย วาจาใจ รู้สึกขะแยงใจ ไม่กล้า ทำความชั่ว 2. โอตตปปะ คือ ความเกรงกลัวต่อบาปทุจริต คิดเห็นภัยที่เกิดจากการทำความชั่ว ธรรมเหล่านี้เรียกว่า ธรรมสำหรับคุ้มครองโลก เพราะยอมคุ้มครองโลกให้อยู่กันด้วยความรักสามัคคี ทำให้การเป็นอยู่ร่วมกัน มีความสงบสุขร่มเย็น หิริโอตตปปะยังเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งห้ามปรามไม่ให้กล้าทำความชั่วลงได้ทำเป็นความชั่วแล้ว ก็รู้สึกละอาย หวาดหวั่นใจไม่อาจทำลงเพราะถือ หิริโอตตปปะเป็นใหญ่ โลกจึงมีความสุข และตั้งอยู่ยั่งยืนสืบมา (มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, 2568) การนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาใช้ในการจัดการแก้ปัญหาของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ประชาชนในสังคมได้อยู่อาศัยร่วมกัน อย่างปกติสุข เกิดความรักความสามัคคี สามารถลดปัญหาแก้ปัญหาอาชญากรรม อาชญากร สามารถดำเนินชีวิตได้ตามสภาวะการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคมได้ดี และยังเป็นเกราะกำบัง จากสิ่งล่อลวงไม่ให้หลงผิดไปในทางที่ไม่ชอบหรือเมื่อหลงกระทำผิดแล้วสามารถน่านอนออกจากสิ่งไม่ดีปรับปรุงตนพัฒนาตน และเกรงกลัว ต่อการกระทำดังกล่าว

ดังนั้น จากปัญหาของการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง จึงเป็นปัญหาที่ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาในเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง เพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง เพื่อศึกษาถึงการนำหลักพุทธธรรมในพระพุทธศาสนา เรื่อง หิริโอตตปปะมาประยุกต์ใช้เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติตน สามารถลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังได้ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักทฤษฎี โอตดตบปะกับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง เพื่อลดปัญหาการทำความผิดซ้ำกับการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังของทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง กรมราชทัณฑ์ จำนวน 4,825 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง กรมราชทัณฑ์ จำนวน 370 คน ตามสูตรการคำนวณของทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ระดับความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ต้องขังในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง กรมราชทัณฑ์

ผู้ต้องขัง	จำนวนประชากร (N)	กลุ่มตัวอย่าง (n)
ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง	4,825	369.38
รวม	4,825	370

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยใช้การคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 9 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคล โดยจะเป็นแบบกำหนดคำตอบให้ (Check List) และเติมคำในช่องว่าง จำนวน 6 ข้อคำถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ 1. ด้านงานสาธารณะ เพื่อ

ขีดเวลาพหุตินิสัย 2. ด้านปรับทัศนคติด้านความคิด และ 3. ด้านการสร้างพลังงานเชิงบวก ในด้านดี จำนวน 12 ข้อคำถาม ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลัก พุทธธรรมกับการส่งเสริมการปฏิบัติตน มี 2 ด้าน 1. หิริ (การละอายแก่บาป) 2. โอตตัปปะ (การเกรงกลัวต่อบาป) จำนวน 8 ข้อคำถาม ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับเสนอแนว ทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตน จำนวน 4 ข้อคำถาม ตอนที่ 5 แบบสอบถามปลายเปิด ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหา และอุปสรรคและข้อเสนอแนะการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของ ผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่สถานบำบัดพิเศษกลาง

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก คำถามปลายเปิด จำนวน 3 ข้อคำถาม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ ตามที่กำหนดไว้จนครบทุกประเด็น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ 1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถาม โดยใช้ตารางแสดงค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) 2. การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product-moment Correlation Coefficient) เป็นค่าวัดความสัมพันธ์ เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือ ขนาดของความสัมพันธ์จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hinkle et al., 1998)

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์โดยนำ ข้อมูล มาถอดเสียงบันทึกเป็นข้อความ จำแนกและเรียบเรียงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่สถานบำบัดพิเศษกลาง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังตามหลักพุทธธรรมของสถานบำบัดพิเศษกลาง โดยภาพรวม

ระดับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง	ระดับการปฏิบัติ		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านทำงานสาธารณะเพื่อชดเชยลาภฤตินิสัย	4.83	0.46	มากที่สุด
2. ด้านปรับทัศนคติด้านความคิด	4.88	0.38	มากที่สุด
3. ด้านการสร้างพลังงานเชิงบวกในด้านดี	4.92	0.40	มากที่สุด
ภาพรวม	4.88	0.065	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่สถานบำบัดพิเศษกลาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างพลังงานเชิงบวกในด้านดี ($\bar{X} = 4.92$) รองลงมา คือ ด้านการปรับทัศนคติด้านความคิด ($\bar{X} = 4.88$) ด้านการทำงานสาธารณะเพื่อชดเชยลาภฤตินิสัย ($\bar{X} = 4.83$) อยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่สถานบำบัดพิเศษกลาง

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมกับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่สถานบำบัดพิเศษกลาง ตามสมมติฐานที่ 1 - 3

สมมติฐาน	ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	ค่าสหสัมพันธ์	ค่า P	ระดับความสัมพันธ์	ผลการศึกษา	
						ยอมรับ	ปฏิเสธ
1	หลักพุทธธรรม	การส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง	0.079**	0.01	ค่อนข้างต่ำมาก	✓	
2	ด้านทิริ คือ การละอายน แก่บาป		-0.132**	0.01	ค่อนข้างต่ำมาก		✓
3	ด้านโอตตปัปะ คือ การเกรงกลัวต่อบาป		0.061**	0.01	ค่อนข้างต่ำมาก		✓

จากตารางที่ 3 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ว่า หลักพุทธธรรมกับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่สถานบำบัดพิเศษกลาง โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างต่ำมาก ($r = .079^{**}$) ด้านทิริ มีความสัมพันธ์เชิงลบ ในทิศทางตรงกันข้าม ในระดับค่อนข้างสูง ($r = -.132^{**}$) ส่วนด้านโอตตปัปะ ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก ($r = .061$)

3. แนวทางการพัฒนาและระดับความคิดเห็นทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตน พบว่า 1. แนวทางการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังนำหลักธรรมคำสอนของทางพระพุทธศาสนาใช้ในการดำเนินงานในทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง จัดกิจกรรมหรือโครงการฯ ต่างๆ ในการส่งเสริมให้ผู้ต้องขังสามารถฝึกรอบรมคุณธรรม ศีลธรรม ปรับทัศนคติผู้ต้องขังรวมถึงชุมชนในสังคม ให้เปิดรับผู้ต้องขังเมื่อออกจากทัณฑสถานไปสามารถปรับปรุงตนใหม่ สร้างพลังงานเชิงบวกด้านดีลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำ สิ่งที่สำคัญและจำเป็น คือ อาชีพ ความรักของครอบครัว 2. หลักพุทธธรรมกับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง ด้านหิริ ผู้ต้องขังตระหนักถึงความละเอียดแก่บ่าบาทหากทำแล้ว ผลที่ตามมาหลาย ๆ อย่างด้วยกัน ด้านโอตตปปะ (การเกรงกลัวต่อบาป) ผู้ต้องขังเข้าใจในหลักโอตตปปะ อย่างถ่องแท้เพราะหากไม่มีสติ ความคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองก็อาจจะนำไปสู่การกระทำผิดซ้ำ ผู้ต้องขังต้องระลึกอยู่เสมอทำแล้วต้องได้รับผลแห่งการกระทำนั้น และ 3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของทัณฑสถานบำบัดพิเศษ มีความสำคัญในการฝึกรอบรมให้ความรู้กับผู้ต้องขัง โดยมีการจัดกิจกรรมหลาย ๆ ด้านผ่านกิจกรรมเน้นหลักพุทธธรรม เพื่อให้ผู้ต้องขังได้ขัดเกลาพฤติกรรม และกลับตัวเป็นคนใหม่ในสิ่งที่ดีขึ้นหลังจากออกจากทัณฑสถานไม่กระทำผิดซ้ำ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง 1. ด้านทำงานสาธารณะเพื่อขัดเกลาพฤติกรรม พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับวิจัยของเพิ่มพูน สีมารักษ์ (2565) วิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ: ศึกษากรณีการกระทำผิดของผู้กระทำผิดที่มีความผิดปกติทางจิตในความผิดต่อชีวิตและต่อร่างกาย พบว่า การกระทำผิดส่วนใหญ่ที่นั่นเกิดขึ้นภายในครอบครัว และชุมชน ซึ่งการที่ผู้กระทำผิด ที่มีความผิดปกติทางจิตบางรายได้ก่ออาชญากรรม ที่ร้ายแรงอันเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย ซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของสังคม และสะท้อนให้เห็นว่ามาตรการติดตาม และป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ป่วย 2. ด้านปรับทัศนคติด้านความคิด พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับวิจัยของชัยสิทธิ์ ภูจิ๋ว (2564) วิจัยเรื่อง การกระทำผิดซ้ำและการเสพซ้ำของผู้เสพในคดียาเสพติด ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ภาค 5 พบว่า สภาพปัจจัยภายนอก ได้แก่ ครอบครัว ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม ของผู้กระทำผิดซ้ำ และการเสพซ้ำ ปัจจัยภายใน ได้แก่ จิตสำนึก (ความตระหนัก การรับรู้ ทัศนคติ และความสามารถแห่งตน) เกี่ยวกับการเสพติดของผู้กระทำผิด และผู้เสพซ้ำ 3. ด้านการสร้างพลังงานเชิงบวก

ในด้านดี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องงานวิจัยของไพรวลัย สุนทรธา (2565) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำ จังหวัดยโสธร พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำผิดซ้ำควรเปิดโอกาสให้ผู้ที่เคยต้องขังได้เข้าทำงาน สังคมควรร่วมกันให้โอกาสผู้ที่เคยต้องโทษให้กำลังใจ และหน่วยงานทั้งภาครัฐ และเอกชน และสอดคล้องงานวิจัยของเกรียงศักดิ์ พิมสุก (2565) วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า ด้านความสัมพันธ์ในครอบครัวการคบหาสมาคมกลุ่มเพื่อน และด้านสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย สังคมควรเปิดโอกาสให้แก่ผู้ที่เคย ถูกต้องโทษจำคุกได้กลับเข้าทำงานได้อย่างปกติในสังคม

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง เพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่สถานบำบัดพิเศษกลาง พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างต่ำมาก ($r = .079^{**}$) ด้านหิริ มีความสัมพันธ์เชิงลบ ในทิศทางตรงกันข้าม ในระดับค่อนข้างสูง ($r = -.132^{**}$) ส่วนด้านโอตตปยะ ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับต่ำมาก ($r = .061$) สอดคล้องกับวิจัยของพิชิต ชัยมาลา และคณะ (2566) วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยาเพื่อแก้ไขการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เรือนจำอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่า การบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยาในการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำ สามารถพัฒนากิจกรรมแก้ไขผู้ต้องขังให้เกิดความเหมาะสม โดยได้นำแนวคิดการป้องกันการกระทำผิดซ้ำตามหลักพุทธจิตวิทยา (ภาวนา 4) มาเป็นกระบวนการสร้างจริยธรรมเชิงพุทธบูรณาการสำหรับผู้ต้องขัง เพื่อให้ผู้ต้องขังได้มีเครื่องเตือนสติ ในการยับยั้งตนเองควบคุม และสอดคล้องกับวิจัยของวราพร องค์กรลอย และคณะ (2566) วิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ จังหวัดนนทบุรี พบว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านร่างกาย การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านอารมณ์ การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสังคม และการพัฒนาคุณภาพชีวิตทางด้านสติปัญญา นำมาบูรณาการกับหลักไตรสิกขา

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังตามหลักพุทธธรรมของทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง พบว่า มีการฝึกอบรมให้ความรู้กับผู้ต้องขัง โดยมีการจัดกิจกรรมหลาย ๆ ด้าน ผ่านกิจกรรม โดยเน้นหลักพุทธธรรมเพื่อให้ผู้ต้องขังได้ขัดเกลาพฤติกรรมและกลับตัว เป็นคนใหม่ในสิ่งที่ดีขึ้น หลังจากออกจากทัณฑสถานไป สอดคล้องกับวิจัยของพงศ์สร้อย หัสชู และคณะ (2567) วิจัยเรื่อง แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม พบว่า แนวทางการป้องกันการกระทำผิดซ้ำ ประกอบด้วย 4 กระบวนการ ดังนี้ 1. กระบวนการ

ให้ความรู้ 2. กระบวนการสร้างจิตสำนึกที่ดี 3. กระบวนการให้โอกาสในการแสดงออก และ 4. กระบวนการสร้างภาคีเครือข่ายสนับสนุน และสอดคล้องจรรยาบรรณ ดีบัณฑิต และคณะ (2562) วิจัยเรื่อง การฝึกตนตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาของผู้ต้องขังในเรือนจำกลาง ลำปาง พบว่า ผู้ต้องขังต้องฝึกตนให้เป็นผู้มีความซื่อตรงต่อเพื่อนที่อยู่ร่วมกันปฏิบัติตามกฎระเบียบ โดยยึดถือความถูกต้อง ฝึกการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ฝึกให้มีความเข้มแข็งอยู่ในเรือนจำ ฝึกการร่วมใจในงานที่ต้องทำด้วยกันและพร้อมที่เสียสละเพื่องานที่ได้รับมอบหมาย

องค์ความรู้จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการวิจัยตั้งแต่ต้น เมื่อได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว จึงได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ โดยนำเอาผลการวิจัยเชิงปริมาณ ในประเด็นที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด และมีความสัมพันธ์สูงสุดระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม นำมาเป็นสาระสำคัญในการสังเคราะห์ และประเด็นดังกล่าวได้พิจารณาถึงความสอดคล้องกันระหว่างข้อมูลเชิงปริมาณกับข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์ เมื่อได้ข้อสรุปและประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์แล้วจึงได้สังเคราะห์เป็นองค์ความรู้ ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 การวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำที่ทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง ทำให้ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการวิจัย ดังปรากฏเป็น B2PA โมเดล สรุปได้ดังนี้

B = Buddhist teachings คำสอนพระพุทธศาสนาหลักทริโถตตปปะ เมื่อมีความทุกข์จะนึกถึงหลักพุทธธรรมอยู่เสมอ คิดถึงบุคคลในครอบครัวเป็นสำคัญอยู่เสมอ หากมีบุคคลอื่นให้ลองเสพยาเสพติดก็จะเกิดการยับยั้งชั่งใจ กลัวทำให้ครอบครัวทุกข์ใจ ลำบากใจทำแล้วทุกข์ใจไม่มีความสุข ทำแล้วต้องเข้ารับโทษตามที่เคยได้รับมา

P = Principles หลักการแนวทาง คือ แนวทางในการทำงานสาธารณะเพื่อขัดเกลาพฤติกรรมเสียหากออกจากทัณฑสถานจะปฏิบัติตน เพื่อบำเพ็ญสาธารณประโยชน์แก่สังคม การช่วยทำงานสาธารณประโยชน์ช่วยให้ท่านรู้สึกมีคุณค่ามากขึ้นหากมีผู้คนเดือดร้อนขอร้องไห้จะช่วยเหลือการที่จะประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นต้องมีหลักการแนวทางในการดำเนินงาน หลักการในการทำงานนี้อาจจะผ่านจากการดำเนินงานด้านโครงการ กิจกรรม เพื่อเป็นการดำเนินงานและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมได้มีส่วนร่วมคิดร่วมทำ ร่วมตัดสินใจในการทำงาน

P = Positive attitude ทศคติเชิงบวก คือ เมื่อออกไปบุคคลในสังคมยอมรับและรับคุณเข้าในสังคมได้อย่างเข้าใจ สามารถประกอบอาชีพสุจริตไม่ทำผิดซ้ำเมื่อออกไปแล้วจะคิดตระหนักให้มากขึ้น จึงต้องอาศัยการปรับทัศนคติแนวคิดในเชิงบวก เพื่อกระตุ้นให้ผู้ต้องขังได้คิดวิเคราะห์ และสังเคราะห์ได้ การปรับแนวคิดในการอยู่ร่วมกันกับสังคม การเป็นที่ยอมรับของครอบครัวชุมชนและสังคม

P = positive energy พลังงานเชิงบวก คือ เป็นการสร้างพลังงานเชิงบวกในด้านดี เมื่อออกจาก ทัณฑสถานจะประกอบอาชีพที่สุจริต ตั้งตนเป็นคนดีจะปรับปรุงแก้ไขในสิ่งที่ผิดแก้ไขในสิ่งที่พลาดมีคุณค่ากับครอบครัวสังคมเสมอ พลังงานด้านบวกจึงมีความสำคัญอย่างมาก สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเกิดเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน การเข้าใจชีวิตเข้าใจตนเองและเข้าใจผู้อื่นได้เป็นอย่างดี การรู้จักผิดชอบชั่วดี

สรุปได้ว่า การประยุกต์หลักพุทธธรรมในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขังเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำต้องใช้ คือ B3P โมเดล 1. B = Buddhist Teachings คำสอนพระพุทธศาสนา 2. P = Principles หลักการแนวทาง 3. P = Positive Attitude ทศคติเชิงบวก 4. P = Positive Energy พลังงานเชิงบวก มาใช้ในการส่งเสริมการปฏิบัติตนของผู้ต้องขัง เพื่อลดปัญหาการกระทำผิดซ้ำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ทัศนสถานบำบัดพิเศษกลางควรกำหนดให้สถานศึกษาเอกชนภายนอกเข้ามาให้ความรู้อบรมหลักสูตรที่ตรงกับความต้องการของผู้ต้องขังไม่เน้นเฉพาะด้านศาสนา
2. ทัศนสถานบำบัดพิเศษกลางควรกำหนดแนวทางในการดำเนินการและติดตามผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำ
3. ทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง ควรมีการกำหนดนโยบายการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน หรือหลักสูตรการฝึกอบรมพัฒนาบุคลากรให้กับบุคลากรในทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ทัศนสถานบำบัดพิเศษกลางควรจัดการอบรมปลูกฝังให้ผู้ต้องขังทุกคนได้มีความรู้ ด้านการดำรงชีวิตภายหลังออกจากทัศนสถาน
2. ทัศนสถานบำบัดพิเศษกลางควรเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ทดลองและฝึกอาชีพในสิ่งที่ตนเองสนใจ
3. ทัศนสถานบำบัดพิเศษกลางควรจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความพร้อมในการให้บริการอยู่เสมอทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการติดตามผู้ต้องขังหลังเมื่อพ้นโทษของทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง
2. ควรศึกษาวิจัยการดำเนินงานการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลักอบายมุข 6 ทางแห่งความเสื่อม และอกุศลกรรมบถ 10 ทางแห่งความชั่วมาใช้ในการดำเนินงานของทัศนสถานบำบัดพิเศษกลาง
3. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการอบรมให้ความรู้อาชีพที่ผู้ต้องขังมีความต้องการเป็นพิเศษ

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2567). สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ รท.102 (ก) สํารวจ ณ วันที่ 1 เมษายน 2567. สืบค้น 30 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/TNnS1>
- _____. (2568). รายงานสถิติผู้ต้องราชทัณฑ์คดี พ.ร.บ. ยาเสพติดทั่วประเทศ สํารวจ ณ วันที่ 1 มกราคม 2568. สืบค้น 30 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/aqQDY>

- กองยุทธศาสตร์และการวางแผนเศรษฐกิจมหภาค. (2567). *ภาวะเศรษฐกิจไทยไตรมาสที่สี่ของปี 2566 ทั้งปี 2566 และแนวโน้มปี 2567*. สืบค้น 15 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/17tPO>
- เกรียงศักดิ์ พิมสุก. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์* (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาอาชญวิทยาและการบริหารงานยุติธรรม). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จรรย์นตร์ ตี๋อู๊ด และคณะ. (2562). การฝึกตนตามหลักธรรมพระพุทธศาสนาของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางลำปาง. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง*, 8(2), 20–29.
- ชัยสิทธิ์ ภูจิ๋ว. (2564). *การกระทำความผิดซ้ำและการเสพยาของผู้เสพยาในคดียาเสพติดในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด ภาค 5* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พงศ์สร้อย หัสชู และคณะ. (2567). แนวทางการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางนครปฐม. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 7(4), 237–254.
- พิชิต ชัยมาลา และคณะ. (2566). การบูรณาการหลักพุทธจิตวิทยาเพื่อแก้ไขการกระทำความผิดซ้ำของผู้ต้องขัง เรือนจำอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. *วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 6(2), 89–101.
- เพิ่มพูน สีมารักษ์. (2565). *มาตรการทางกฎหมายในการป้องกันการกระทำความผิดซ้ำ: ศึกษากรณีการกระทำความผิดของผู้กระทำความผิดที่มีความผิดปกติทางจิตใน ความผิดต่อชีวิตและต่อร่างกาย* (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา กฎหมายอาญา). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ไพรวลัย สุนทร. (2565). *ปัจจัยที่มีผลต่อการกระทำความผิดซ้ำคดียาเสพติดของผู้ต้องขังในเรือนจำจังหวัดยโสธร* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์). มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย. (2568). *การทำหน้าที่กัลยาณมิตรเบื้องต้น (DF 101)*. สืบค้น 19 มกราคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/RQVnb>
- วรภาพ อดะลอย และคณะ. (2566). การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังในเรือนจำ จังหวัดนนทบุรี. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(2), 1–14.

- ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมราชทัณฑ์. (2567). สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ทั่วประเทศ รท.102 (ก) สํารวจ ณ วันที่ 1 เมษายน 2567, สืบค้น 27 เมษายน 2567, จาก : http://www.correct.go.th/report_pdf.php
- สมบูรณ์ เตชะวงศ์. (2545). การกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังคดียาเสพติด : ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ต้องขังทัณฑสถานบำบัดพิเศษกลาง (สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานยุติธรรม). ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Hinkle, D. E. et al. (1998). *Applied Statistics for Behavioural Sciences* (4th ed.). Chicago, IL: Rand McNally College Publishing.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed). New York: Harper and Row.